

Пелех Тетяна,

*студентка 1 курсу магістратури Інституту права
Національного університету «Острозька академія»*

АНАЛІЗ АКТИВ ЛОКАЛЬНОЇ НОРМОТВОРЧОСТІ В ЧАСТИНІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УЧАСТІ ГРОМАДИ У ВИРІШЕННІ ПИТАНЬ МІСЦЕВОГО ЗНАЧЕННЯ

В умовах децентралізації влади в Україні та після реформування місцевого самоврядування особливого значення набуває участь територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. Ефективне функціонування органів місцевого самоврядування неможливе без належного нормативного забезпечення механізмів такої участі, що реалізується, зокрема, через акти локальної нормотворчості. Саме вони визначають форми та процедури взаємодії громадян з органами влади на місцях, забезпечуючи реалізацію принципів демократії та народовладдя.

Дослідження присвячене аналізу актів локальної нормотворчості в частині забезпечення участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення, а також у визначенні їх правової природи, змісту та ролі у системі правовідносин. Особлива увага приділяється дослідженню механізмів правового регулювання форм участі громадян, ефективності їх реалізації на практиці, а також проблемним аспектам правозастосування та шляхам їх удосконалення у сфері місцевого самоврядування.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю вдосконалення локальної нормотворчості з урахуванням сучасних викликів, зокрема підвищення прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, забезпечення відкритості

прийняття рішень та наближення національної практики до європейських стандартів участі громадян у публічному управлінні.

Серед дослідників теми варто відзначити науковців, докторів, професорів Форманюка В. В., Коваленка А. А., Батанова О. В., Баймуратова М. О., Борденюка В. І., Куйбіду В. С., Орзіха М. П. та інших.

Необхідно розкрити поняття та сутність локальної нормотворчості в системі місцевого самоврядування та визначити форми участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення; проаналізувати нормативно-правове регулювання участі громадян на місцевому рівні.

Локальна нормотворчість – це діяльність правно уповноважених суб'єктів, що є частиною механізму правового регулювання, яка здійснюється на делегованій чи компетенційній основі і спрямована на розробку, прийняття і встановлення норм загального характеру, що регламентують різноманітні сфери діяльності юридичної особи, а також взаємини, що складаються між її членами [6].

Локальна нормотворчість має підзаконний характер, здійснюється в межах компетенції відповідних органів та характеризується територіальною обмеженістю дії, тобто рішення органу місцевого самоврядування є обов'язковими до виконання лише на відповідній території. Водночас вона забезпечує конкретизацію загальнодержавних норм з урахуванням місцевих особливостей та виступає важливим елементом реалізації принципу децентралізації.

Форми участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення визначені у статті 6-1 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», також частиною другою цієї статті передбачено, що участь територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення може здійснюватися безпосередньо та/або з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, якщо інше не передбачено законом [3].

Першопочатковий нормативно-правовий акт в Україні, який стосується участі громадян на місцевому рівні – це Конституція України. Однією із найважливіших форм участі громадян, визначених Конституцією є вибори. Правом, яким наділені жителі громади – це право обирати місцеву владу, безпосередньо кожен має можливість впливати на формування органів місцевого самоврядування шляхом участі у виборах [5].

Місцевий референдум, як найперше визначена у Законі «Про місцеве самоврядування в Україні» форма участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення, не має спеціального нормативно-правового акту, який визначає правові засади здійснення народного волевиявлення, оскільки зареєстрований у Верховній Раді законопроект про місцевий референдум на сьогодні не прийнятий.

Подальший розвиток і конкретизація форм участі громади здійснюється відповідно до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», який визначає механізми реалізації участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення. У Законі детально викладені форми такої участі, а також наведені статті, які стосуються кожної форми участі з деталізацією.

Важливою формою участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення є звернення громадян. Законодавець надає увагу правовому регулюванню цієї взаємодії, зокрема Закон України «Про звернення громадян» визначає механізм реалізації права на звернення до органів державної влади та місцевого самоврядування [2].

Статут громади – важливий документ на місцевому рівні. Затвердження статуту територіальної громади є обов'язковим. Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування» від 09 травня 2024 року зазначено, що норма Закону про обов'язковість затвердження статуту громади набирає чинності з 01 січня 2027 року [1].

Проведений аналіз стану затвердження статутів територіальних громад Волинської області, свідчить про те, що такий стан на цей час залишається недостатнім, оскільки лише частина громад уже прийняла власні статuti, тоді як значна кількість громад або ще не мають такого документа, або перебувають на стадії його розробки. Це означає поступове, але ще не повністю завершене впровадження механізму нормативного врегулювання діяльності територіальних громад на локальному рівні.

Актуальним залишається також питання практики застосування інструментів участі громадян у вирішенні питань місцевого значення, яка показує, що залучивши активних мешканців до життя громади сприяє більш ефективному прийняттю рішень органами місцевого самоврядування. У багатьох громадах використовуються різні механізми взаємодії з громадянами, зокрема громадські слухання, місцеві ініціативи, електронні петиції та консультації з громадськістю. Такі інструменти дають можливість жителям висловлювати свою думку щодо розвитку громади та впливати на вирішення важливих місцевих питань.

Важливим напрямом розвитку системи місцевого самоврядування в Україні є імплементація європейських норм у національне законодавство. Громадам необхідно акцентувати увагу на європейських стандартах та принципах, які стосуються відкритості влади, прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, а також забезпечення реальної участі громадян у прийнятті рішень. Важливе значення у цьому процесі має врахування положень Європейської хартії місцевого самоврядування, яка визначає основні принципи організації та функціонування місцевого самоврядування у європейських державах [4].

Отже, проведене дослідження підтверджує, що ефективна участь територіальної громади у вирішенні питань місцевого значення потребує не лише формального закріплення відповідних механізмів у законодавстві, але й їх реального

впровадження та належного правозастосування на місцевому рівні. Локальні нормативно-правові акти повинні бути чіткими, актуальними та орієнтованими на практичну реалізацію, а органи місцевого самоврядування мають забезпечувати відкритість, прозорість і доступність участі громадян. Це є необхідною умовою розвитку місцевої демократії, підвищення довіри населення до влади та забезпечення ефективного функціонування територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування» від 09.05.2024 № 3703-IX. *Відомості Верховної Ради України*.
2. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96, *Відомості Верховної Ради України*.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97. *Відомості Верховної Ради України*.
4. Імплементация Европейской хартии местного самоуправления. *Юридичний науковий електронний журнал*. 4-те вид. 2024. С. 85.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
6. Форманюк В. В. Поняття локальної нормотворчості. *Юридичний журнал*. № 17. 2021. С. 128.